

נדרים כו

משנה בנדרים סו

פותחין בימים טובים ובשבתות. בראשונה היו אומרים: אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין, עד שבא ר"ע ולימד, שהנדר שהותר מכללו הותר כולו.
 כיצד? אמר קונם שאיני נהנה לכולכם, הותר אחד מהן הותרו כולן;
 שאיני נהנה לזה ולזה, הותר הראשון - הותרו כולן.
 הותר האחרון - האחרון מותר וכולן אסורין;
 (הותר האמצעי - הימנו ולמטה מותר, הימנו ולמעלה אסור).
 שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן - צריכין פתח לכל אחד ואחד.
 קונם יין שאני טועם שהיין רע למעיים, אמרו לו: והלא המיושן יפה למעיים! הותר במיושן, ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין.
 קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב, אמרו לו: הלא הכופרי יפה ללב! הותר בכופרי, ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים. מעשה היה, והתירו ר"מ בכל הבצלים.

ראה אותן אוכלין תאנים, ואמר הרי עליכם קרבן, ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים.

	בית שמאי	בית הלל	
	הן מותרים ומה שעמהם אסורים	אלו ואלו מותרין	
רבה	דכולי עלמא - כל היכא דאמר: אילו הייתי יודע שאבא ביניכם, הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא -		דכולהון אסורין ואביו מותר
	אילו הייתי יודע שאבא ביניכם, הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר,		
	הן מותרים ומה שעמהם אסורים	אלו ואלו מותרין	
רבא	דכולי עלמא - כל היכא דאמר: אילו הייתי יודע שאבא ביניכם, הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר -		כולם מותרין
	אילו הייתי יודע שאבא ביניכם, הייתי אומר, כולכם אסורין חוץ מאבא		
	תפוס לשון ראשון	ובית הלל סברי לה כרבי יוסי, דאמר: בגמר דבריו אדם נתפס.	

קושי על רבא: איתיביה רב פפא לרבא, (המשך המשנה על שבת ויום טוב)

כיצד אמר ר' עקיבא: נדר שהותר מקצתו הותר כולו?

לפי רבא	לפי רבה		
דאמר לכולכם (בגמר דבריו אדם נתפס - כשיטת ר' עקיבא)	דאמר לזה ולזה (שינוי לשון)	הותר אחד מהן - הותרו כולם	קונם שאיני נהנה לכולכם
קושי: דאמר לזה ולזה - כולם מסכימים שמותר! לא רק ר' עקיבא כי לדעת רבא כששינה את לשונו - לכ"ע מותר	דאמר לכולכם (שינוי לשון)	הותר הראשון - הותרו כולם	שאיני נהנה לא לזה ולזה
	דאמר לכולכם (אותו לשון)	הותר האחרון - הותרו מותר וכולן אסורין	שאיני נהנה לא לזה ולזה

תשובת רבא: ולרבה, לר' עקיבא מי ניחא סיפא? במאי מוקים לה - דאמר לכולכם, הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון? אלא רישא דאמר לכולכם, וסיפא כגון שתלאן זה בזה, ואמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני.

חיזוק לתירוץ שלו: דיקא נמי, דתניא: הותר האמצעי - הימנו ולמטה מותרין, ולמעלה אסורין.

עוד קושי על רבא מהמשך אותה משנה: איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא: קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב, אמרו לו: והלא הכופרי יפה ללב! הותר בכופרי; ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים, מעשה היה והתירו רבי מאיר בכל הבצלים; מאי לאו דאמר: אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב, הייתי אומר כל הבצלים אסורין וכופרי מותר. (כמו כולכם חוץ מאבא - לר' מאיר תפוס לשון ראשון והשאר אסורים)
דתייה: לא, באומר: אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב, הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסורין וכופרי מותר, ורבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן.

עוד קושי על רבא : איתיביה רבינא לרבא, רבי נתן אומר: יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור, כיצד? נדר מן הכלכלה והיו בה בנות שוח, ואמר: אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה לא הייתי נודר - הכלכלה אסורה, בנות שוח מותרות, עד שבא ר' עקיבא ולימד: נדר שהותר מקצתו הותר כולו; מאי לאו דאמר: אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה, הייתי אומר תאנים שחורות ולבנות אסורות בנות שוח מותרות, ור' עקיבא היא, ופליגי רבנן!
תירוץ: לא, באומר: אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה, הייתי אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות.

שאלה: מאן תנא להא דתנו רבנן:

רבא	רבה		
דברי הכל (שינה את לשונו)	ר' עקיבא (שינה את לשונו)	הותר לאחד מהם הותרו כולן	נדר מחמשה בני אדם כאחד
רבנן (מקיים את לשונו)	דברי הכל (מקיים את לשונו – לברי הכל)	הוא מותר והן אסורין	נדר מחמשה בני אדם חוץ מאחד מהן